

De architectuur
van vruchtbaarheid

14.02.21 - 15.08.21
Bureau Europa

Colofon

Curator en ruimtelijk ontwerp
Malkit Shoshan

Curator lokale context
Remco Beckers

Supervisie
Floor van Spaendonck

Grafisch ontwerp
Sandra Kassenaar

Productie
Ilona van den Brekel

Onderzoeksassistent
Carolina Sepúlveda

Teksten
Malkit Shoshan
Remco Beckers

Vertaling
JLC Coburn

Film
Hussein Al Khayat

Marketing
Yongbloed
Studio Buttons

Constructie
Reinier van der Meer
Fran Hoebergen
Charlotte Koenen
Stefan Vontobel

Lettertype
Elizabeth Ignota door Sriwhana Spong
en Sandra Kassenaar

**bureau
europa**

**Platform
voor
architectuur
& design**

Timmerfabriek, Boschstraat 9, Maastricht

Deelnemende activisten, kunstenaars
en ontwerpers

Atelier van Lieshout
Yael Bartana
Desirée Dolron
FAST
Rebecca Gomperts
Bernie Krause
Zacharias Kunuk & Ian Mauro
Next Nature Network
Tabita Rezaire
Diana Whitten

Met dank aan

Academie Verloskunde Maastricht,
Barbara Beckers, Centre Céramique, Druker
Gallery, Familie Minis, Gemeente Simpelveld,
Harvard Graduate School of Design,
IBA Parkstad, Mechteld Jansen, Annemieke
Klijn, Limburgs Museum, Museum de Schat
van Simpelveld, Nederlands Genootschap van
Abortusartsen, Nederlands Instituut voor
Beeld en Geluid, NTR, Jet Nuij, Andrea
Peeters, Regionaal Historisch Centrum Limburg,
Rijksmuseum van Oudheden Leiden, Sociaal
Historisch Centrum Limburg, Willem
Velthoven, Vtape

Gemeente Maastricht

provincie limburg

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**

Deze tentoonstelling wordt gul ondersteund
door Gemeente Maastricht, Provincie Limburg,
Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie

ELEMENTS

Deze tentoonstelling is onderdeel van het
Euregionale project ELEMENTS 2021.

Voorwoord

Deze tentoonstelling brengt het verhaal over architectuur en de politiek van vruchtbaarheid. De ruimte om ons heen lijkt misschien neutraal maar bij nadere beschouwing is de gebouwde omgeving gevuld met maatschappelijke opvattingen en politieke uitspraken. Vruchtbaarheid en in het verlengde hiervan de positie van de vrouw komen onder andere tot uitdrukking in onze gebouwde omgeving.

De geschiedenis van vruchtbaarheid, de fysieke ruimte en de vrouw tonen ons heldinnen, wereldwijze prinsessen, stoere arbeidsters en de dames op de barricades. Zij maakten meters vrij om gebouwen te realiseren en het recht te laten zegevieren om logische zaken als onderwijs, zelfbeschikking over je lichaam en arbeid en leven beter te reguleren. Maar ook is de vrouw in haar ruimte beperkt door de haar opgelegde rol binnenshuis en de mindere rechten die zij door de maatschappij kreeg aangemeten.

Met het bloemetje waarnaar de tentoonstelling is vernoemd, bekijken we ook de 'typische kennis' die vrouwen traditioneel hadden van kruiden en geneeskunde. Kennis die in de geschiedenis sterk veroordeeld werd om erg diverse redenen, zoals bijvoorbeeld marktconcurrentie. Maar ook op de natuur heeft het positioneren van de vrouw betrekking. De behandeling van het vrouwelijk lichaam vindt een directe weerspiegeling in de exploitatie en teloorgang van de natuur, zoals bij het gebruik van synthetische groei-hormonen als DES om de vruchtbaarheid te bevorderen.

Van de maatschappelijke onderwerping aan een patriarchale economie tot een gedurfde opstand tegen de gevestigde orde, de emancipatie van de vrouw heeft meer voeten in de aarde gehad dan vaak bekend is. Deze tentoonstelling verkent de langdurige, maatschappelijke queeste om vrouwen en hun natuur onder bedwang te houden en de oplossingen die daartegen gevonden worden.

Onafhankelijke vrouwenbewegingen hebben altijd al bestaan, van de begijnhoven en de zusterordes, waar vrouwen zich meer konden ontplooien dan hun tijdsgenotes, tot de prinsessenstiften met de meest gewilde en wereldwijze dames van hun tijd en de fabrieksarbeidsters die met hun stakingen een heel land inspireerden... niet zonder reden in hetzelfde Maastricht waar de eerste vrouwen in Nederland later hun kiesrecht beoefenden.

Wereldwijd wordt er een politieke strijd gevoerd en ook in Nederland versterkt het debat over de positie van de vrouw: op de werkvloer, in medische behandelingen en met betrekking tot zorg en kinderopvang. Klimaatverandering en het abortusrecht zijn vaak de inzet. De tentoonstelling neemt je dan ook mee van de abortuskliniek tot de baarmoeder, van de rechtszaal tot het boerenveld en het moeras, verhaald en verbeeld door activisten en beleidsmakers, wetenschappers, kunstenaars en designers.

Bureau Europa heeft curator Malkit Shoshan (Harvard Graduate School of Design) uitgenodigd om het onderzoek en de expositie 'Love in a Mist' hier te presenteren. Co-curator Remco Beckers (Bureau Europa) heeft de expositie aangevuld met Nederlandse lagen en een hoofdstuk over uitzonderlijke vrouwen uit de regionale cultuur en geschiedenis.

Veel plezier met uw bezoek aan de tentoonstelling,

Floor van Spaendonck
Directeur Bureau Europa

Love-in-a-Mist / Juffertje-in-het-groen
(*Nigella damascena*)

Uit de ranonkelfamilie, is een paars bloemetje met zwarte zaadjes. De zaadjes staan bekend om de verschillende heilzame werkingen voor hart, lever en hersenen. Lang geleden werd het zaad gebruikt om vruchtbaarheid te verhogen of juist weeën of miskramen op te wekken.

Love in a Mist

Door Malkit Shoshan
Curator

'Love in a Mist – De architectuur van vruchtbaarheid' verkent een aantal ontwikkelende verhaallijnen over de ruimte en politiek van vruchtbaarheid. Het belicht de maatschappelijke tendens om vrouwen en de natuur te overheersen, met alle milieuschadelijke gevolgen van dien, en brengt een aantal kwesties bij elkaar. Te denken valt aan het gebruik van synthetische hormonen in het vrouwenlichaam; maatregelen om flora en fauna in de landbouw tot onnatuurlijke omvang te kweken; en technieken om vruchtbaarheid te vergroten en natuurlijke rijkdommen te exploiteren.

Van de behandeling van het vrouwenlichaam tot de nietsontziende wijze waarop mensen hun relatie met de natuur hebben ingericht, de tentoonstelling 'Love in a Mist' onderzoekt de architectuur van vruchtbaarheid zoals in abortusklinieken, kunstmatige baarmoeders, rechtszalen, boerenvelden en moerassen, zoals verteld in een verscheidenheid aan verhalen en verbeeldingen van wetenschappers, activisten, beleidsmakers, ecologen, biologen, kunstenaars en ontwerpers.

Deze tentoonstelling was al te zien in 2019 in vier opeenvolgende broeikasstructuren, getiteld: 'Voortplantingsrecht', 'Versnelde Groei', 'Uitsterving' en 'Compost'. Elke broeikas huisvest kunstwerken, onderzoek en objecten. Samen brengen ze bescheiden momentopnames, episodes uit de lange en complexe geschiedenis van de politiek en architectuur van vruchtbaarheid.

1.

Voortplantingsrecht

Van de oudheid tot de renaissance vormden vrouwen een bijna vanzelfsprekende verhouding tot de natuur. Hun intieme kennis van planten, geneeskrachtige kruiden in het bijzonder, werd overgegeven van generatie op generatie om elke toekomstige generatie vrouwen in staat te stellen hun eigen vruchtbaarheid te reguleren en op die manier onafhankelijk te kunnen zijn. Echter, vanaf de 13e eeuw werden de zelfbeschikking van vrouwen over hun eigen lichamen en hun kennis over de voortplanting steeds meer tot taboe. 'Onnatuurlijk kennis' en zelfstandigheid werden streng bestraft, hun lichamen verbrand en hun leringen de kop in gedrukt door kerkelijke inquisities en rechtszaken. De queeste om de voortplantingskennis en -rechten straffeloos te controleren is een aanval op zorgpraktijken, op het vrouwenrecht, haar gezondheid en economische vrijheid en op de kennis zelf.

In de 20e eeuw komt er enige internationale basis voor het abortusrecht. De algemene vergadering van de Verenigde Naties nam de resolutie 2542 aan in 1969 waarin zij de Declaratie van Sociale Vooruitgang en Mensenrechten dicteerden: elk individu heeft het grondrecht om ongehinderd en verantwoord te beslissen hoeveel kinderen zij willen en wanneer. Ze hebben daarbij het recht op informatie en educatie. Ouders krijgen vanzelfsprekend het recht om hun kinderen op een jegens de maatschappij verantwoordelijke wijze op te voeden. Later werden de rechten van de vrouw in het bijzonder verder aangescherpt: het voortplantingsrecht van de vrouw betekent ook dat ze het recht heeft op veilig en legaal abortus, op geboortebeperving en op vrijheid van gedwongen sterilisatie en anticonceptie.

De intrinsieke connectie tussen ruimtelijk ontwerp en mensenrechten bepaalt sterk de opzet van vrouwengezondheids- en gezinsplanningklinieken. Nog steeds is een bezoek aan een abortuskliniek geen makkelijke ervaring voor vrouwen, die in hun daadkracht belemmerd worden en in hun keuze niet serieus lijken te worden genomen. In Nederland geldt er immers

een verplichte bedenktijd van vijf dagen vóór de abortus plaatsvindt. In de Verenigde Staten staan abortusklinieken los van het ziekenhuis of van de huisartsenpraktijk. De betekenis is duidelijk: voor de zwangerschap volg je de gebaande paden; voor de vruchtafdrijving moet je erbuiten treden. De investering van een te bouwen abortuskliniek is er bovendien erg kostbaar, waardoor er een schrijnend tekort aan abortusklinieken is, vaak een ongeinformeerd, louter politiek besluit.

Abortusactiviste Rebecca Gomperts meert aan met haar schip in het Spaanse Valencia

Vandaag de dag is abortus nog steeds verboden in 26 landen, waaronder Suriname, de Filipijnen, Honduras, Nicaragua en, vanaf januari 2021, opnieuw in Polen. In 39 landen wordt abortus alleen toegestaan als het leven van de vrouw in gevaar is, zoals in Brazilië, Mexico en Indonesië. Jaarlijks ondergaan 7 miljoen vrouwen en meisjes onveilige abortussen wereldwijd, regelmatig met ernstige verwondingen als gevolg. 22 duizend patiënten sterven er elk jaar aan hun abortus. Ook in de Verenigde Staten werden tijdens het presidentschap van Donald Trump pogingen ondernomen door pro-life activisten om abortussen te criminaliseren en te voorkomen dat vrouwen toegang hebben tot voortplantingsgezondheidszorg. Ze werden gesteund door de federale regering en beleidsmakers. Conservatief beleid spreekt tegenwoordig zich in meer landen uit: de door de VS geleide Consensusverklaring van

Genève die in oktober 2020 werd ondertekend door ook de Europese landen Polen, Hongarije en Wit-Rusland lijkt op het eerste gezicht gewijd aan de bescherming van de rechten van de vrouw, maar ontkent het recht op abortus.

2.

Versnelde groei

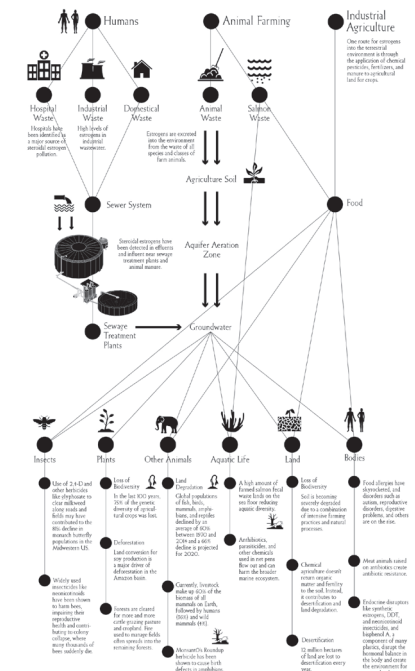
Gedurende en na de wereldoorlogen werden hormonen en kunstmest ontwikkeld om de reproductie van grondstoffen en versnelde groei in de landbouw mogelijk te maken. Diethylstilbestrol (DES) is een synthetische vorm van het hormoon oestrogeen dat in 1938 werd ontdekt en enkele jaren later begonnen artsen het al voor te schrijven aan zwangere vrouwen, bij wijze van voedingssupplement. DES zou helpen tegen zwangerschapscomplicaties zoals voortijdige bevallingen en miskramen. In 1947 publiceerden de arts en biochemicus George Smith en endocrinologe Olive Smith (Harvard University) een reeks studies die een hoge dosering van DES koppelden aan miskraampreventie. Hun studies werden door de farmaceutica ingezet om artsen ervan te overtuigen DES aan zwangere vrouwen voor te schrijven.

Het was een klein pilletje dat massaal door artsen werd gebruikt tot 1975. Maar het wondermiddel bleek later volkomen nutteloos en zelfs ontzettend schadelijk. Het hormoon hield direct verband met de toegenomen gevallen van borstkanker bij bijna 5 miljoen vrouwen die DES voorgeschreven hadden gekregen. Ook bij hun kinderen, de zogenoemde DES-dochter, stapelden de gezondheidsklachten zich op, van misvormde baarmoeders en vruchtbaarheidsproblemen tot baarmoederhals- en vaginakanker. In 1971 publiceerde de Amerikaanse Food and Drug Administration (FDA) een Drug Bulletin, waarin zij adviseerden dat DES met onmiddellijke ingang niet meer voorgeschreven mocht worden aan vrouwen.

In Nederland komt dat advies er pas in 1974 van het Ministerie van Volksgezondheid. Het zou nog tot 1975 duren voor artsen ook daadwerkelijk gehoor eraan gaven. In 1986 dienden de eerste

Aan de andere kant is abortus in het katholieke en over dit thema sterk verdeelde Argentinië in december 2020 volledig gelegaliseerd. Mogelijk zullen daardoor meer Latijns-Amerikaanse landen volgen.

Effects on Bodies and Landscape

DES-dochter – alle zes kregen zij op jonge leeftijd vaginakanker – een eis tot schadevergoeding in bij de Amsterdamse rechtbank. Tien farmaceutische bedrijven werden voor de rechter gesleept en tien jaar duurde het procederen tot fabrikanten en verzekeraars tot de overeenkomst kwamen om omgerekend 38 miljoen euro in een fonds te storten dat pas in 2000 wordt opgericht: het DES Fonds. Het zal ook nodig blijven, nu al de derde generatie de gevolgen aan het DES-gebruik ondervindt. Inmiddels al 200.000

DES-kleinzones in Nederland hebben geboortefwijkingen. Het medicijndrama is daarmee dus nog niet tot een einde.

Ondertussen werd DES ook toegediend als groeihormoon in de landbouw en veehouderij: met minder voer kreeg je toch groter, zwaarder vee. Het intensieve gebruik in de veehouderij leidde op de lange termijn tot land-, water- en plantvervuiling en vervolgens tot de besmetting

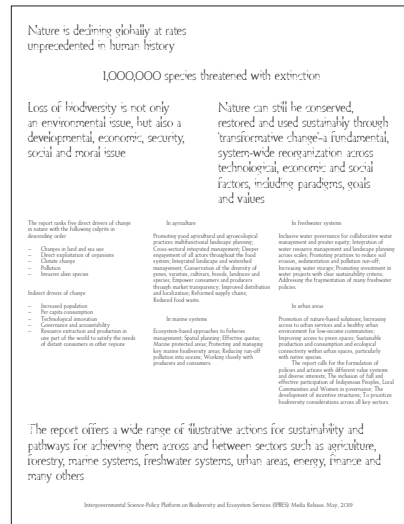
van andere, levende diersoorten. Dit gebruik van DES zorgde voor een radicale transformatie van de gebouwde omgeving, daar het alle knooppunten op de voedselketens van de vlees-, melk- en eierproductie en -consumptie overdreven opblies. Door groeihormonen kon de industrialisering van de landbouw snel explosief toenemen. Dit leidde tot ongekende toename van CO2-uitstoot en speelde een belangrijke rol in de klimaatverandering.

3.

Uitsterving

Op 6 mei 2019 publiceerden de Verenigde Naties een spraakmakend rapport van het Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten (IPBES). De natuur gaat wereldwijd op een ongekende schaal achteruit. Het tempo waarmee soorten uitsterven stijgt en heeft een drastisch effect op mensen over de hele wereld. Het rapport geeft een aantal adviezen. Het benadrukt een verbetering en versterking van de zorgpraktijken tussen mensen en hun natuurlijke leefwereld. Het erkent de positieve bijdragen die vrouwen en met name inheemse gemeenschappen leveren aan gezonde verstandhoudingen tussen mens en natuur om duurzaamheid te waarborgen.

Het rapport adviseert inheemse kennis, waarden en technologie te incorporeren in de conservering, restauratie en het duurzame gebruik van land en grondstoffen, alsook inheemse volken, vrouwen en lokale gemeenschappen te erkennen en bij milieubeheer te betrekken.

Citaten uit het rapport van het Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten (IPBES)

4.

Compost

Compost is een eerbetoon aan Donna Haraways fabel 'Children of Compost', haar smeekbede om een andere verstandhouding te bedenken tussen de Mens, de Aarde en andere levende wezens. Het gedeelde lot van het menselijke en niet-menselijke leven op Aarde in deze tijden van milieuverwoesting en maat-

schappelijke ongelijkheid vereist dat we over de disciplines en culturen heen onze krachten bundelen, oude wijsheid met huidige kennis combineren. Haal de Mens van zijn podium aft! In plaats daarvan moeten we een symbiotisch leven verbeelden voor een duurzame en gelijkwaardige toekomst.

5.

Ruimtemakers in Limburg

Door Remco Beckers

De emancipatie van de vrouw lijkt wel eens slechts op het wereldtoneel te spelen, maar belangrijke gebeurtenissen en ontwikkelingen hebben altijd en overal plaatsgevonden, ook op de lokale schaal. In de wetenschap dat de vrouwengeschiedenis natuurlijk veelomvattend en complex is, brengt dit vijfde hoofdstuk een aantal bewonderenswaardige vrouwen samen die hun tijd en mores getrotseerd hebben en het pad hebben vrijgemaakt voor de volgende generaties. Van het onderwijzen van jonge meisjes tot het in opstand komen voor een beter leven voor iedereen; van het bestieren van landerijen tot het bereiken van uitzonderlijke zelfontplooiing, wereldwijsheid en verfijning. Zij en anderen bieden inspiratie aan velen.

Zo is er bijvoorbeeld de raadselachtige Dame van Simpeldeld: een Romeinse domina die in een uitzonderlijke sarcofaag begraven lag. Het reliëf aan de binnenkant duidt op een welvarende grootgrondbezitter die een belangrijke rol speelde in een mannelijke wereld. Denk ook aan de dames die bij het welbevinden van een uitgebreid en rijk CV pas werden toegelaten tot de exclusieve Stift van Thorn: een damesabdij waar de crème de la crème het luxeleven tijdelijk opgaf om onderwezen en opgevoed te worden tot de meest beschaafde en gewilde vrouwen van Europa.

Ook vrouwen met een meer bescheiden levensstandaard hebben grote invloed kunnen uitoefenen op het welzijn van hun medemens. De zusters van het Arme Kind Jezus ervoeren in de 19e eeuw de roeping om zich te ontfemen over arme kinderen en gezinnen. Om dat te kunnen doen, ontwikkelden de zusters zich zelf ook: ze bedreven hun nijverheid met zoveel verve dat hun kwaliteit wereldwijd als de top erkend werd. Het welzijn van de gemeenschap stond ook voorop bij de in Limburg alombekende Vroedvrouwschool die lange tijd het landschap bepaalde van Heerlerbaan. Aan het imposante complex van architect Jan Stuyt lagen gedegen kennis en

Arbeidersvrouwen uit het Boschstraatkwartier aan het werk bij De Sphinx, Maastricht, ca. 1920

de modernste en veiligste procedés ten grondslag. Ruim 80.000 Limburgse kinderen werden door de Heerlense vroedvrouwen ter wereld gebracht.

Indrukwekkend zijn ook de scharen fabrieksarbeidsters die voor de aardewerkfabrieken van de familie Regout in Maastricht werkten en durfden wat hun mannelijke collega's niet durfden: zij gingen als eerste vrouwen in Nederland in grootschalige staking en vochten voor betere werk- en leefomstandigheden. Hun vastberadenheid veroorzaakte een golf aan stakingen en inspireerden de suffragettes in hun strijd voor het vrouwenkiesrecht. Het is dan niet verwonderlijk dat dat kiesrecht in Nederland voor het eerst werd beoefend bij de gemeenteraadsverkiezingen in Maastricht en dat er in 1920 voor het eerst een vrouwelijk gemeenteraadslid, Anna Wynandts-Louis, werd verkozen.

Atelier van Lieshout werd opgericht door beeldhouwer Joep van Lieshout in Rotterdam in 1995. De naam benadrukt dat de kunstenaar zijn wereldwijd tentoongestelde werken in teamverband maakt. Terugkerende thema's in het oeuvre zijn zelfredzaamheid, macht, politiek en de klassieke tegenstelling van leven en dood.

Yael Bartana is een videokunstenaar die de beeldvormen van haar culturele identiteit verkent. In haar fotografie, films en installaties heeft Bartana haar kritische blik geworpen op de identiteitsstrijd van haar geboorteland Israël. Haar vroege werk documenteert collectieve rituelen met vervreemdende slow-motion- en geluidseffecten, waar haar recente werk een encensering van fictieve situaties betreft in reële kwesties en discussies.

Remco Beckers is curator bij Bureau Europa en afgestudeerd als cultuurwetenschapper en -historicus aan de Universiteit Maastricht. Voor Bureau Europa maakte hij de tentoonstellingen 'Unvollendete. Nooit gebouwd Maastricht' (2017), 'Stucco Storico: het verhaal achter een ambacht' (2018) en was hij co-curator van 'Landschap als Cult. Een andere kijk op onze natuur' (2019).

Desirée Dolron is een Nederlandse fotografe die woont en werkt in Amsterdam. Haar fotografie varieert over een scala aan stijlen en onderwerpen en valt binnen een aantal genres, van documentaires en portretten tot stillevens en architectuur.

Foundation for Achieving Seamless Territory (FAST) is een denktank gebaseerd in Amsterdam en in New York. Het collectief ontwikkelt projecten en campagnes op het snijvlak van architectuur, stedenbouw, design en mensenrechten.

Rebecca Gomperts is abortusarts in Amsterdam en de oprichter van 'Women on Waves' en 'Women on Web', die beide veilige gezondheidszorg bieden aan vrouwen die daarvoor in hun eigen landen niet terecht kunnen. In 2018 richtte zij ook Aid Access op dat in de VS opereert. Ze wordt doorgaans gezien als de eerste abortus-activist die de landsgrenzen durfde te trotseren. Time Magazine riep haar in 2020 uit tot een van de 100 meest invloedrijke mensen ter wereld.

Sandra Kassenaar is grafisch ontwerper en runt haar studio vanuit Amsterdam. Ze werkt nauw samen met kunstenaars, curatoren, schrijvers en architecten. In samenwerking met de editors maakt Sandra het design en ambacht magazine MacGuffin. Naast haar praktijk geeft ze les aan ArtEZ in Arnhem.

Bernie Krause is een Amerikaans musicus en soundscape-ecoloog. In 1968 richtte hij Wild Sanctuary op, een organisatie die zich toelegt op het opnemen en archiveren van natuurgeluiden. Krause is auteur, spreker en natuurgeluidkunstenaar die begrippen als geofonie, biofonie en antropofonie in het leven riep. Hij staat aan de bakermat van het onderzoeksveld van soundscape ecologie. Hij is PhD in Creative (Sound) Arts aan Union Institute & University in Cincinnati, Ohio, VS.

Zacharias Kunuk is een Canadees regisseur uit de Inukbevolking. Hij staat bekend om zijn producties die volledig in het Inuktitut zijn. Zijn film 'Atanarjuat: The Fast Runner' (2001) wordt de beste Canadese film aller tijden genoemd. Kunuk is tevens initiator van het Inuit Knowledge and Climate Change Project, samen met Ian Mauro.

Ian Mauro is associate professor aan de Aardrijkskundefaculteit van de Universiteit van Winnipeg (Manitoba, Canada). Hij is PhD in Milieuwetenschap en Aardrijkskunde en postdoctoraal onderzoeker in Ethnoecologie aan de Universiteit van Victoria (British Columbia, Canada). Hij is tevens regisseur.

Next Nature Network is een collectief van makers, denkers, educators en supporters geïnteresseerd in het debat over onze toekomst. Ze benaderen de natuur op een nieuwe manier: preservatie is belangrijk, maar er moet ook vooruit gekeken worden.

Tabita Rezaire is een Franse videokunstenaar, activiste op het vlak van de gezondheidstechnologie en Kundalini yogalerares in Cayenne in Frans-Guyana. Haar methodiek legt de mogelijkheden bloot voor dekoloniale genezing door middel van de politiek van (gezondheids)technologie.

Malkit Shoshan is onderzoeker, ontwerper en auteur. Haar werk begeeft zich op het snijvlak van ontwerp en

activisme en heeft al thema's behandeld als het Israëlisch-Palestijns conflict (o.a. 'Atlas of the Conflict', 2014 en 'Spaces of Conflict', 2016) en VN vredesmissies ('BLUE', nieuw werk, 2021). Ze is de oprichter en directeur van Foundation for Achieving Seamless Territory (FAST) en aangesteld als regiodirecteur van Art, Design, and the Public Domain (ADPD) aan Harvard Graduate School of Design.

Diana Whitten is documentairemaker met een specifieke focus op maatschappelijke rechtvaardigheid. Vanuit haar thuisbasis New York ontwikkelt ze media tools en documentaires die het Ford Foundation International Fellowships Program, waar zij communicatiedirecteur is, ondersteunen. 'Vessel' is haar eerste documentaire die in 2014 al veel lof wist te ontvangen.

'Women on Waves' is een Nederlandse pro-choice NGO die in 1999 door de Nederlandse arts Rebecca Gomperts werd opgezet. Het doel is om veilige en legale abortuszorg en -educatie te kunnen bieden aan vrouwen in landen die een strenge abortuswetgeving hanteren. 'Women on Web' is de online zusterorganisatie van 'Women on Waves'.

Indeling van de tentoonstelling

De tentoonstelling 'Love in a Mist – De architectuur van vruchtbaarheid' is verspreid over heel Bureau Europa. De tentoonstelling begint in de keldergang, waar tien geneeskragtige planten samenkomen waaraan een vruchtbaarheidswerking werd toegedicht. De ontwerpen zijn van Sandra Kassenaar. In de entree van Bureau Europa is 'Artificial Womb' te zien, de tot de verbeelding sprekende installatie van organische bollen en futuristische biozakken waarmee Next Nature Network ons de toekomstige rol van vrouw en man in de voortplanting doet overpeinzen.

In de grote zaal staan vier broeikassen, nu eens bedekt met textiel, dan weer open en bloot. Elke broeikas vertelt aan de hand van kunstwerken en onderzoek verschillende verhaallijnen. De broeikas is een ruimte van zorgzaamheid en controle, waar men het klimaat en de bodemsamenstelling kan beïnvloeden om de vruchtbaarheid van zaadjes en planten te reguleren. De vier verschillende broeikassen hebben elk hun eigen thematiek, van het 'Voortplantingsrecht' via 'Versnelde Groei' tot 'Compost' en 'Uitsterving'.

In het hoofdstuk 'Voortplantingsrecht' staat de mobiele behandelkamer van 'Women on Waves' centraal, waarmee veilige abortus op zee geboden kan worden. Het gaat gekoppeld aan de zuster campagne 'Women on Web': drones vliegen uit om abortuspillen van vrouwen in het ene land aan vrouwen in het andere land te leveren. Diana Whittens film 'Vessel' vertelt het hele verhaal. Een tijdslijn van FAST brengt de totstandkoming van abortusbeleid wereldwijd in kaart.

Het hoofdstuk 'Versnelde Groei' is een gedeeltelijk bedekte broeikas. Het vertelt over de totstandkoming en ontwikkeling van synthetische groeihormonen en hun impact op vrouwen, vee en landbouwgrond. De opblaasbare objecten van FAST, 'Bodies of Steroids', staan daarom in directe lijn met Bernie Krauses opnames van sterk verdwijnende natuurgeluiden, vóór en na menselijk ingrijpen.

De 'Compost'-broeikas verweeft speculatieve verbeeldingen door kunstenaars die het vrouwelijke lichaam, haar geest en haar relatie met de natuur vanuit verschillende hoeken bekijken. Yael Bartana's 'What If Women Ruled The World?' repliceert de bekende 'War Room' uit 'Dr Strangelove' waar grote geesten samenkomen om naderend onheil af te wenden. Tabita Rezaire eert de gedwongen contributie van de baarmoeders van zwarte vrouwen aan de moderne gynaecologie in haar video 'Sugar Walls Teardom'. De benadering van de kunstenaar tot hun eeuwig helende kracht komt ook terug in de sculptuur 'Womb' van Atelier van Lieshout: een gestileerde weergave van een baarmoeder, met perfecte, anatomische precisie, zonder welke niets in de wereld mogelijk was. De film 'Complex Systems' van Desirée Dolron wordt vertoond in de filmzaal: een vlucht vogels vliegt door de lucht in een herhaling van grillige patronen.

De gedeeltelijke broeikas 'Uitsterving' in de grote zaal toont ook Desirée Dolrons film 'Uncertain, TX', waarin de achteruitgang van het bioom in Caddo Lake State Park, Texas verbeeld wordt in een loop aan beelden. De film haakt aan op empirische studies over verminderde biodiversiteit en de zorgen die de Verenigde Naties al uitten in hun rapport uit mei 2019 over de ongekende teloorgang van onze leefwereld. Dit rapport, door FAST in diagrammen uitgelegd, roept op om over alle lagen van de wereldbevolking samen te werken en daarmee dus ook inheemse wijsheid in acht te nemen. Daarom tonen we ook de film 'Inuit Knowledge and Climate Change', van regisseurs Zacharias Kunuk en Ian Mauro.

Tenslotte is er het speciaal voor Bureau Europa toegevoegde hoofdstuk over 'Ruimtemakers in Limburg', dat aandacht schenkt aan de ruimte voor het vrouwelijk vermogen in onze eigen contreien in de afgelopen millennia. Van de enigmatische Dame van Simpelveld en haar rijkversierde sarcofaag tot de vergeten prinsessen van Thorn; van de zusters van Huize Loreto die het hoogst mogelijke niveau in hun

ambacht bereikten tot de stoere Sphinxvrouwen die met hun staking het feminisme in Nederland en het verkrijgen van het vrouwenkiesrecht een onmisbare boost gaven.

'Love in a Mist' is grafisch vormgegeven door Sandra Kassenaar. Het lettertype Elizabeth Ignota is door haar ontwikkeld in samenwerking met kunstenaar Sriwhana Spong voor het boek 'H' (2018). Het brengt de letters van middeleeuws mystica Hildegard van Bingen's Lingua Ignota samen met Elizabeth Friedlander's lettertype Elizabeth-Antique. Friedlander was één van de eerste erkende vrouwelijke letterontwerpers wiens font in 1933 wereldwijd werd gedistribueerd door de lettergieterij Bauer in Frankfurt.

